

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת פינחס'

כ"א בתמוז

בשבתות של בין המצרים יש להישמר מעניינים של חשש אבלות, יותר מאשר בשאר שבתות

השנה, כדי שלא לתת מקום לחשש אבלות בשבת². הפטרה: "דברי ירמיהו" (ירמיהו א, א - ב, ג), הנדפסת בחומשים בסוף פרשת מטות. פרקי אבות - פרק א.

2 לקוטי שיחות כרך ד עמ' 1091. ומציין לחגיגה (יה, סע"א) - שגם איסור התירו שם מטעם כעין זה. והיו שנים שבהן הקפיד הרבי להתוודע בכל אחת משבתות בין המצרים. והנה בהלכות אבל (שו"ע י"ד סי' ת) נפסק שיש אבלות בשבת, ורק אבלות דפרהסיא אסורה אז. עליכן אין לתמוה על שלמנהגו אין מברכים שהחיינו בשבת שבין המצרים, שהרי אין זה 'בפרהסיא'. אמנם בכמה שיחות הלשון היא שבשבת "אין בכלל אבלות":

* לקו"ש ח"ב, 358 - מש"פ מטו"מ תשט"ו. (ההנחה - תו"מ יד, 223) אין עצבות, וכדי למנוע כל ספק, צ"ל בשמחה יתירה, כסעודת שלמה בשעתו.

* לקו"ש ח"ד, 1090 ('שערי המועדים - תמוז' סי' מה. ראה תו"מ ח"כ עמ' 195 וש"נ לעוד שיחות) "אין בה אבלות".

* תורת מנחם חכ"ג עמ' 201 - שכל ענייני בין המצרים אינם שייכים בשבת.

* סה"ש תש"נ ח"ב עמ' 566 ששבת הו"ע הקדמת רפואה למכה, כי שבת שייכת לגאולה.

ולכאורה כל זה הוא רק מצד העניין הרוחני של ש"ק, ועל דרך האמור בלקוטי שיחות ח"כ, ס"ע 354 מס' פלח הרימון בשם אדה"ז, שלפני נשמות הגבוהות כרשב"י לא היה חורבן, ואעפ"כ [כמו שבלקו"ש ח"ה, עמ' 149 בהערה מוזכר הרבי שאעפ"כ נחבא הרשב"י במערה] חייבים הם בכל דיני האבילות דבין המצרים.

1 ברוב המקורות הישנים (כמו: סה"מ תרס"ג ח"ב, תרס"ט, עת"ר, אעת"ר, עטר"ת, המשך תרס"ו, המשך תער"ב, סה"מ תרפ"ז, תש"ב, היום יום, לקוטי שיחות א"ד. וראה גם ח"ג עמ' 256 הע' 1. חכ"ג עמ' 397 בגוף המכתב) - 'פנחס' חסר י"ד. במענה משנת תשכ"ב (אג"ק חכ"א עמ' עח) לשאלת הרב הנמנע מדוע כתב הרבי את שמו חסר, הביא הרבי את דברי מהרש"ל, "דרובן כותבין חסר", והוסיף: "(כנראה הכוונה במקום שאינו נוגע לדין). וכן הוא בש"ס בלקוטי שיחות ח"ג עמ' 93, ושם בהערה 1 ציין הרבי מקורות לזה. להלן הערה מחלק ח"י עמ' 318: 4) "מלא - ראה בית שמואל לה' גיטין, שמות אנשים. שי למורה שם. ובטיב גיטין שם. ועוד. וראה בעניין פינחס מלא בוזהר חלק ג (נו, ב, ריג, ב, רכא, רלוב, מנחת שי ריש פרשתנו...".

בשיחת ש"פ בלק תשט"ז סכ"ד ('תורת מנחם - התועדויות ח"י עמ' 97) הסביר הרבי, שהעניין ד'מלא' הוא על דרך מה שכתוב "אלה תולדות פרץ" תולדות מלא, ששייך למשיח, שאז יהיה באופן כפי ש"עולם על מילואו נברא", עיי"ש. ואולי זו הסיבה שהרבי (החל מהשיחה דח"י ג הנ"ל) דייק לכתוב תמיד בשיחותיו באופן זה. וראה גם תורת מנחם ח"א עמ' 144.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקופה

ערב שבת קודש

פרשת פינחס

כ' בתמוז ה'תשע"ג

יוצא לאור עלידי

מכון ליובאוויטש שעליד

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ' בתמוז ה'תשע"ג - כ"ז בתמוז ה'תשע"ג

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ' בתמוז	הלי שמיטה ויובל פרק ג-ה.	הלי מעשה הקרבנות פרק ט.	מל"ת רכג. מ"ע קלד. קמא. מל"ת רל. רלא.
ש"ק	כ"א בתמוז	פרק ו-ח.	פרק י.	מ"ע קמ. קלו. קלז. מל"ת רכד. רכה. רכז.
א'	כ"ב בתמוז	פרק ט-יא.	פרק יא.	מ"ע קלח. מל"ת רכז. מ"ע קלט.
ב'	כ"ג בתמוז	פרק יב-יג. שאלו שלום וגוי. ספר עבודה והוא ספר שמיני. הלי בית הבחירה. בפרקים אלו. פרק א.	פרק יב.	מל"ת קסט. קע. מ"ע קפג. מל"ת רכח. מ"ע כ.
ג'	כ"ד בתמוז	פרק ב-ד.	פרק יג.	מל"ת עט. פ.
ד'	כ"ה בתמוז	פרק ה-ז.	פרק יד.	מ"ע כא.
ה'	כ"ו בתמוז	פרק ח. הלי כלי המקדש והעובדים בו. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק טו.	מ"ע כב. מל"ת סז. מ"ע לה. מל"ת פג. פד.
ו'	כ"ז בתמוז	פרק ג-ה.	פרק טז.	מל"ת פה. פב. מ"ע לד. מל"ת פו.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה							
ו', כ' בתמוז	2.59	4.10	4.37	5.45	9.08	12.44	1.19	7.50.7	8.19
ש"ק, כ"א בתמוז	3.00	4.10	4.37	5.45	9.09	12.44	1.20	7.50.7	8.19
א', כ"ב בתמוז	3.00	4.10	4.38	5.45	9.09	12.44	1.20	7.50.7	8.19
ב', כ"ג בתמוז	3.01	4.11	4.38	5.46	9.09	12.44	1.20	7.50.7	8.18
ג', כ"ד בתמוז	3.02	4.11	4.39	5.46	9.10	12.45	1.20	7.50.7	8.18
ד', כ"ה בתמוז	3.02	4.12	4.39	5.47	9.10	12.45	1.20	7.50.6	8.18
ה', כ"ו בתמוז	3.03	4.12	4.40	5.47	9.10	12.45	1.20	7.50.5	8.18
ו', כ"ז בתמוז	3.04	4.13	4.40	5.48	9.11	12.45	1.21	7.50.4	8.18

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י
פינחס	7:13	8:31	7:29	8:34	7:22	8:35	7:29	8:32
מטות-מסעי	7:13	8:30	7:28	8:33	7:21	8:35	7:29	8:31

עורך אחראי: לוי שייקיביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שעלייד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז
 יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב
 כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169
 ISSN 0793-7474 אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

התורה ומייחסת כאן את פינחס לאהרון איש חסד. ללמדנו, שפעולתו של פינחס, שנראתה כפעולה של גבורה, לא היתה אלא מעשה של חסד, פעולה שהביאה להצלת העם.

באותה מידה בקצה ההפוך לגמרי, 'במקום' זה, מתואר זמרי כנשיא שבט שמעון, שעליו נאמר (ויחי מט) "כלי חמס מכורותיהם". לומר לך, כי למרות שעשה מה שעשה כדי להציל את בני שבטו מעונש מיתה (רש"י סוף פרשת בלק), היינו מעשה של חסד, הרי לאמיתו של דבר זו היתה פעולה אכזרית, שכן במקום להוכיח את בני שבטו על מעשיהם, הצטרף אליהם, וכך מנע מהם מלחזור בתשובה.

(לקוטי שיחות כרך ת, עמ' 169)

לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעיט נחלתו...

אך בגורל יחלק את הארץ (כו,נדינה)

גורל מורה על בחינה על-שכלית ועל-טבעית - "בחיק יוטל את הגורל ומה כל משפטו" (משלי טז). ואילו "לרב תרבה... ולמעט תמעיט" רומז לבחינה הגיונית וטבעית. העובדה שבחלוקת הארץ היו שתי הבחינות יחד מלמדנו, שאף בעבודת האדם יש לחתור למיזוג הטבע עם הלמעלה מהטבע. כלומר: מצד אחד יש לעבוד ולפעול בדרך הטבע, ואין סומכים על הנס; אך עם זה חייבים לגלות שגם הטבע הוא הנהגה אלוקית, כשם שניסים הם הנהגה אלוקית. ובלשון החסידות: ש"הטבע עצמו הוא למעלה מן הטבע".

(שיחת ט"ו תמוז תשמ"ו. תורת מנחם התנועדות תשמ"ו כרך ד, עמ' 70)

ואמרת אלהם... ואמרת להם (כה,ב-ג)

"ואמרת אליהם" - קאי על בחינת המחשבה והדיבור שבקרבנות. מחשבה - עבודת התפילה (תפילה במקום קרבנות תקנום), שהיא עבודה שבלב; ודיבור - הדיבור בידי והלכות הקרבן. "ואמרת להם" - קאי על בחינת המעשה, הקרבת הקרבן בפועל.

(לקוטי תורה במדבר עמ' עה)

את קרבני לחמי (כה,ב)

מדוע נמשלו הקרבנות ללחם? כשם שהאוכל ממשיך ומוריד את חיות הנפש לתוך הגוף, כך עבודת הקרבנות ממשיכה שפע אלוקי לעולמות.

(לקוטי תורה במדבר עמ' מא)

על עולת התמיד יעשה ונסכו (כה,טו)

אין ונסכו מוסב על השעיר, שאין נסכים לחטאת (רש"י)

קרבן חטאת מורה על עבודת התשובה, ואילו נסכי יין, המשמח אלוקים ואדם, רומז לשמחה. לכן אין נסכים לחטאת, שכן עבודת התשובה חייבת להיות מתוך מרירות, לא בשמחה (אמנם יש כאן שמחה, אבל זו שמחה פנימית, לא שמחה גלויה וניכרת).

(אור התורה במדבר עמ' א'קפז)

פרשת פינחס

פרשת פינחס

פרשתנו נקראת תמיד לפני ימי בין המצרים או מיד בתחילתם. בקריאה זו יש משום הקדמת רפואה למכה, שהרי "פינחס זה אליהו" (ילקוט שמעוני), מבשר הגאולה.

(תורת מנחם - התוועדות ח"ז עמ' 242)

פרשת פינחס

הרבי הרי"צ נכנס לבריתו של אברהם אבינו ביום ב' פרשת פינחס. פעם התבטא (ספר השיחות ת"ש עמ' 158), שרוב מאורעות חייו נרמזים בפרשה זו.

אומר על כך כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו:

פינחס פעל על-פי ההלכה של "הבועל ארמית קנאין פוגעין בו", שאינו חיוב, שהרי "הבא לימלך אין מורין לו" (סנהדרין פד); וכן גם הרבי מסר את נפשו על החזקת היהדות גם בדברים כאלו שאין האדם מצוה למסור את נפשו עליהם.

זאת ועוד - שני שמותיו של הרבי שייכים לפינחס. יוסף - פינחס היה מזרעו של יוסף (רש"י וראא ו, כה). יצחק - פינחס עולה ר"ח (208), כמנין יצח"ק.

(לקוטי שיחות כרך יח עמ' 320)

והרי רמזים נוספים:

א) בשיעור של יום ב' פרשת פינחס, משני עד שלישי, נאמר (פסוקים כח-לז) "בני יוסף למשפחותם... אלו בני יוסף למשפחותם", וכן (פסוק לג) "וצלפחד בן חפר לא היו לו בנים כי אם בנות" (לרבי היו רק בנות). ב) בסוף פרשתנו נאמר "ביום השמיני עצרת תהיה לכם", ומבואר בזוהר (ח"א רח) ששמיני עצרת הוא כנגד יוסף.

זאת ועוד: 'עצרת', לשון מעצר, רומז למאסרו הקשה של הרבי בשנת תרפ"ז.

(תורת מנחם - התוועדות ח"ז עמ' 234)

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן (כה,יא)

פינחס הוא אליהו (ילקוט שמעוני)

הילקוט אינו אומר "אליהו הוא פינחס" (אף שפינחס קדם לאליהו), כי מבואר בזוהר (ח"א מו) שאליהו היה בעולם כבר בתחילת הבריאה, ככתוב (בראשית א) "ועוף יעופף על הארץ" (היינו כמלאך, לא כילוד אישה).

(לקוטי שיחות כרך ב עמ' 343)

זמרי בן סלוא נשיא בית אב לשמעוני (כה,יד)

במקום שייחס את הצדיק לשבח ייחס את הרשע לגנאי (רש"י)

כנגד מה שטענו השבטים שזמרי עשה כאן מעשה חסד (בעבורם), ופינחס עשה מעשה אכזריות, באה

חלקו של היהודי בא"י וזכות הנשים בעבודה

לכל אחד יש חלק בארץ ישראל הרוחנית, שניתן לו בבחינת 'גורל', למעלה מטעם ודעת, ועליו לקיימו בהידור במיוחד • אין לחשוש שמא לא יוכל לכבשו, שכן באמצעות ה'גורל' נקנה הדבר לרשותו, ועליו רק לגלות זאת • מעלת הנשים התגלתה במיוחד בחיבתן לארץ ישראל • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

שישנו עניין הגורל בגשמיות בנוגע לירושת ארץ-ישראל, היא, מפני שישנו בעבודת האדם, בירושת ארץ-ישראל ברוחניות⁵.

ב. והעניין בזה:

אדמו"ר הזקן מבאר באיגרת הקודש⁶ מאמר רז"ל⁷ "אבוך במאי הווי זהיר טפי", שכל נשמה ונשמה יש לה עניין מיוחד שצריכה לקיימו בזהירות וזריזות והידור יותר, ביתר שאת ויתר עוז, לפי שעניין זה הוא עיקר עבודתו, וכל שאר העניינים אינם אלא מצד זה שהתורה היא תורה תמימה ושלימה, שלכן, ביחד עם המצווה העיקרית, ניתנו לו גם כל שאר המצוות, והוא מחוייב בהם כמו כל בני-ישראל, שהרי תורה אחת לכולנה.

ומסיים אדמו"ר הזקן, שעניין זה "אינו בבחינת טעם ודעת מושג, אלא למעלה מבחינת הדעת... ודוגמתו למטה הוא בחינת הגורל ממש", ועל זה

א. בפרשת השבוע (פרשת פינחס) כתיב¹ "אך בגורל יחלק את הארץ". היינו, שחלוקת ארץ-ישראל היתה על-פי הגורל, כדאיתא בגמרא² ומדרשים³ "טרף בקלפי של שבטים ועלה בידו זבולון, טרף בקלפי של תחומין ועלה בידו תחום עכו", ועל-דרך זה בנוגע לכל שבט, החלק השייך אליו.

והנה, ידוע שכל העניינים הגשמיים נלקחים מהעניינים הרוחניים - שזוהו כללות עניין סדר ההשתלשלות, שתחילה ישנם העולמות הרוחניים, ומהם נשתלשל העולם הגשמי, כך שהמציאות של כל העניינים שבעולם-הזהה הגשמי היא בגלל שיש כדוגמתם בעולם הרוחני, ואדרבה, דווקא בעולם הרוחני היא אמיתית המציאות של העניין שנמצא למטה (מלבד יש הנברא בפועל, שבו ישנו יש האמיתי, כמדובר לעיל⁴).

וכמו כן בנוגע לעניין הגורל - שהסיבה לכך

(1) כו,נה.

(2) ב"ב קכב,א. הובא בפרש"י שם,נד.

(3) ראה תנחומא פינחס ו. במדב"ר פכ"א, ט. פרש"י שם.

(4) בהמאמר הנחה בלתי מוגה. - לא נכלל בחלק שהוגה

עלידי כ"ק אדמו"ר הנדפס בסה"מ מלוקט ח"ב עמ' נה

ואילך.

(5) ראה גם 'תורת מנחם - התוועדות ח"ז ע"ס 79 ואילך.

וש"נ.

(6) סוס"ז.

(7) שבת קיח, סע"ב. וראה שער הגלגולים הקדמה טז. ספר

הגלגולים פ"ד.

ויהי מורא שמים עליכם

אנטיגינוס איש סוכו קיבל משמעון הצדיק. הוא היה אומר: אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על־מנת לקבל פרס, אלא הוו כעבדים המשמשין את הרב שלא על־מנת לקבל פרס; ויהי מורא שמים עליכם (פרק א, משנה ג)

פירוש רבינו עובדיה מברטנורא:

פרס – לשון ערך, "בערכך" מתרגמינן "פורסניה" והוא מה שאדם נותן למי שעבד אותו והוא אינו חייב בדין ליתן לו כלום, כמו מה שייתן אדם לבנו קטן, או לאשתו, או לעבדו מפני קורת־רוח שעשו לו, ואפילו לתקות פרס כזה לא יעבוד אדם את בוראו אלא מאהבה בלבד.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

השאלות במשנתנו: (א) הרי זה בניגוד למה שכתוב "כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך" (ועוד כיצא בזה) שזהו, לכאורה, על־מנת לקבל פרס? (ב) למה לא התחיל התנא בצד החיובי ("הוו כעבדים כו")? (ג) "ויהי מורא שמים עליכם" – הלוא יראת ה' היא אחת מרמ"ח מצוות עשה שבתורה, ולא הנהגה של מידת חסידות? (ד) מהו פשר הלשון "עליכם" (ולא "בכם").

והביאור:

מצד שורת־הדין ראוי אדם לעבוד את ה' על־מנת לקבל פרס, כמאמרם ז"ל: "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה". ועל זה נאמר "למען יאריך ימך". והתנא מחדש לנו כאן, במילי דחסידותא, שאף־על־פי־כן "אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על־מנת לקבל פרס". והנה, מאומרו "אל תהיו כעבדים" מובן שמדובר באדם שהוא בדרגת 'עבד', שבהפקירא ניהא ליה. אי לזאת, צריכים להודיעו בתחילה שקיימת עבודה כזו (של על מנת לקבל פרס), אלא שמצד מידת חסידות עליו לעבוד את קונו שלא על־מנת לקבל פרס. משום זה מקדים התנא "אל תהיו כו", ורק אחר כך הוא אומר "אלא הוו כו".

מבואר בחסידות שאהבה ויראה הן שתיים שהן ארבע: יראה תתאה ויראה עילאה, אהבה זוטא ואהבה רבה. ועניינן: יראה תתאה – שירא מהעונש (או על־כ־פנים מהפגם שנגרם לו על־ידי החטא). יראה עילאה – יראת הרוממות ויראת בושת, היינו שירא מהחטא עצמו, שהוא נגד רצון ה'. אהבה זוטא – אהבה מצד הטוב המגיע לאדם על־ידי עבודתו, הן טוב גשמי והן הטוב הרוחני ביותר. אהבה רבה – שלא על מנת לקבל פרס כלל. וסדר העבודה הוא – יראה תתאה, אהבה זוטא, אהבה רבה ויראה עילאה.

וארבע הבחינות מרומזות במשנתנו: אל תהיו כעבדים – יראה תתאה, על־מנת לקבל פרס – אהבה זוטא, שלא על־מנת לקבל פרס – אהבה רבה, ויהי מורא שמים עליכם – יראה עילאה. ומאחר שביראה עילאה גופא יש שתי דרגות: מה שהאדם ממשיך על עצמו ב"אתערותא דלתתא", ויראה והבאה מלמעלה ב"אתערותא דלעילא", שהיא "עיקר היראה", לכן אומר "ויהי מורא שמים עליכם" – לכלול גם בחינה זו שבאה מלמעלה, בבחינת מקיף על האדם.

(מהתוועדות שבת־קודש פרשת פינחס תשל"ז – בלתי מוגה)

נאמר⁸ "מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו". והיינו, שהשייכות של עניין פלוני לנשמתו, שבעניין זה צריך להיות זהיר טפי, נוגע לא רק לכוחותיו הגלויים והעבודה שעל־פי טעם ודעת, אלא זה נוגע גם לפנימיות נשמתו, בחינת הגורל, שלמעלה מטעם ודעת. ומבואר במקום אחר⁹ הבחינה על זה – שכאשר האדם מרגיש שיש לו כמה מניעות וניסיונות באיזו מצווה, שקיומה קשה לו יותר מקיום שאר המצוות, הרי זו הוראה שעניין זה הוא הוא העניין השייך לנשמתו על פי הגורל, ולכן מנגד על זה היצירה־הרע בכל תוקף, כי הוא עניין הנוגע ביותר. וכשם שהדברים אמורים בנוגע לכל אחד בפרט, כן הוא גם בנוגע למקום ובנוגע לזמן – שבכל מקום ובכל זמן יש עניין שצריך לתקן בייחוד, וזאת, למרות שבהבנה והשגה לא מוצאים ביאור על זה, כיוון שזהו עניין שלמעלה מבחינת הדעת, עניין הגורל. וכאמור, הבחינה על זה היא – כאשר היצירה־ר מנגד על זה בתוקף, שזהו הסימן שדווקא בעניין זה צריך להיות "זהיר טפי".

וביאור העניין בעבודה:

כאשר נקבע על־פי הגורל שעניין זה, מצווה או עבודה מיוחדת, ניתן לחלקו של פלוני – אין זה באופן שהגורל רק מברר שעניין זה שייך לחלקו, ואחר־כך מניחים אותו לשחות לבדו ("אליין שווימען") ולהילחם עם היצירה־רע, אף־על־פי שזוהי מלחמה חזקה ביותר, אלא הגורל גם מקנה, והיינו, שעל־ידי הגורל למעלה שעניין זה נפל לחלקו, קונה הוא את כל העניינים הקשורים עם מצווה ועבודה זו.

וביודעו שכבר ישנם אצלו בהעלם כל העניינים, וצריך רק להביא זאת מן ההעלם אל הגילוי – אזי נעשית עבודתו בשמחה יותר ובחיות, שהרי אין כאן ספק אם יקנה את העניין אם לאו, שהרי כבר הקנו לו את העניין מלמעלה על־ידי הגורל, והוא צריך רק להראות את המרות והבעלות שלו, שהוא ממלא בגלוי מה שכבר נפעל בהעלם על־ידי הטלת הגורל.

ד. והוראה מזה:

כשם שכדי להיכנס לארץ־ישראל, הוצרכה להיות תחילה ההכנה לא רק על־ידי נתינת התורה מלמעלה, אלא גם קבלת התורה על־ידי המקבלים, ורק לאחר־י זה היו יכולים לילך ולכבוש את ארץ־ישראל, "ארץ טובה ורחבה"¹³,

כמו כן כשנמצאים בגלות האחרון, וצריכים לילך אל הגאולה האמיתית, לכבוש את ארץ־

10 ק.ב.

11 הל' שכנים פ"ב הי"א.

12 ראה אנציק' תלמודית ערך גורל (כרך ה' עמ' תיז ואילך). וש"נ.

13 שמות ג.ח. ועוד.

נאמר⁸ "מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו". והיינו, שהשייכות של עניין פלוני לנשמתו, שבעניין זה צריך להיות זהיר טפי, נוגע לא רק לכוחותיו הגלויים והעבודה שעל־פי טעם ודעת, אלא זה נוגע גם לפנימיות נשמתו, בחינת הגורל, שלמעלה מטעם ודעת.

ומבואר במקום אחר⁹ הבחינה על זה – שכאשר האדם מרגיש שיש לו כמה מניעות וניסיונות באיזו מצווה, שקיומה קשה לו יותר מקיום שאר המצוות, הרי זו הוראה שעניין זה הוא הוא העניין השייך לנשמתו על פי הגורל, ולכן מנגד על זה היצירה־הרע בכל תוקף, כי הוא עניין הנוגע ביותר. וכשם שהדברים אמורים בנוגע לכל אחד בפרט, כן הוא גם בנוגע למקום ובנוגע לזמן – שבכל מקום ובכל זמן יש עניין שצריך לתקן בייחוד, וזאת, למרות שבהבנה והשגה לא מוצאים ביאור על זה, כיוון שזהו עניין שלמעלה מבחינת הדעת, עניין הגורל. וכאמור, הבחינה על זה היא – כאשר היצירה־ר מנגד על זה בתוקף, שזהו הסימן שדווקא בעניין זה צריך להיות "זהיר טפי".

וזהו המענה לאלו ששואלים קושיות: מדוע תובעים הידורים בעניין פלוני, בה בשעה שבמדינה אחרת לא תבעו זאת? ומדוע דורשים מלחמה בעניין פרטי, שבמדינה אחרת לא לחמו נגדו? ודווקא על הכישלון בעניין זה מוצאים כמה מיני אמתלאות – הנה כיוון שדווקא בעניין זה רוצים לסור מדרך הישר, הרי זו ראייה שזוהי המצווה שצריך לתקנה, ולא עוד אלא ביתר הידור וביתר שאת. ומה שיש קושי בדבר – אין זו סיבה לוותר אלא אדרבה. כיוון שזוהי הראייה שזהו עניין עיקרי, שנוגע יותר מכל שאר העניינים בעבודתו בתורה ומצוות.

ג. והנה, בעניין הגורל יש ב' דעות:

א) עניינו של הגורל הוא – בירור, וכמו בחלוקת הארץ לשבטים, שעניינו של הגורל היה כדי לברר איזה חלק שייך לראובן ואיזה חלק שייך לשמעון, ועל־דרך זה בשאר השבטים.

ב) עניינו של הגורל הוא – לא רק בירור, אלא

8 נוסח התפלה – לפני תפילת השחר.

9 עיי"כ קונטרס העבודה ספ"ו (ס"ע 43 ואילך).

ללמוד תורה או לישא אשה או להציל מן העכו"ם, ויחזור לארץ".

וצריך ביאור: למה לא הזכיר הרמב"ם את שמצינו בגמרא (קידושין לא, ב. וראה במאירי ומהרש"א שם) שמותר לצאת מארץ ישראל לחו"ל גם לקראת אביו או אמו (בדרכם לארץ ישראל)? ומבאר הרבי (לקוטי שיחות כרך כה עמ' 152): היוצא לחו"ל ללמוד תורה, לשאת אשה וכו' יציאתו נחשבת ליציאה לחו"ל לכל דבר, ולכן יש צורך בהיתר מיוחד לכך; ואולם היציאה לחו"ל כדי ללוות אדם בדרכו לארץ ישראל, הנה מכיוון שמטרת היציאה היא בשביל הכניסה לארץ ישראל, אינה נחשבת כלל כיציאה מן הארץ ומותרת לכתחילה – עד כאן תוכן דברי קדשו.

לפי זה מתורצת הקושיה (ראה גם מהרש"א בבא בתרא צ, ב): הרי ישנו דין שאין מוציאים פירות מא"י לחו"ל. כיצד, אפוא, נצטוו המרגלים "ולקחתם מפרי הארץ"? (שלה יג, כ). כמו כן ישנה הקושיה (בעל אמרי אמת מגור זצ"ל – הובא בפרדס יוסף החדש שלח אות מה) על המובא (ברש"י תולדות כד, נג) שאליעזר הביא מגדנות לבן ובתואל, מהדין הנ"ל?

אמנם, מכיוון שמטרת הבאת הפירות הייתה לשכנע את בני"י להיכנס לארץ ישראל וכן (הוצאת הפירות על-ידי אליעזר לסייע ב) הבאת רבקה ליצחק בארץ ישראל, שוב לא נחשבת כהוצאת הפירות לחו"ל.

עסקים לא, בנק – כן!

בשתי תשובות של הרבי משנת תשמ"ו (היכל מנחם כרך א' עמ' סד"סה) קובע הרבי כי:

1) "פסק דין השולחן-ערוך" שלא לעשות מסחר (על-אחת-כמה-וכמה – ספקולאציע) במזון הקדש. 2) אין לעשות עסק בצדקה והקדש (אף שיהיה בטוח לדעת בני אדם) ולכן אפשר רק להפקיד בבאנק באחוזים עד שיוציאו הכסף למטרתו. להלן מקור הדברים:

בשולחן ערוך יורה דעה רנט, א נפסק: "משבא ליד גבאי אסור ללוותו בין לו בין לאחר בין

לגבאי", וברמ"א שם: "ואין נושאים ונותנים בצדקה העומדת לחלק לעניים... שמא יבואו עניים ולא יהיה להם מעות לחלק" [ולכן מותר רק "כי אם כסף בכסף"]. "אבל צדקה שאינה עומדת לחלק רק הקרן יהיה קיים ויאכלו הפירות שרי וכן נוהגין". וזהו גם על-פי הכתוב בשו"ע שם בפנים: "ואם היה הנאה לעניים בעיכוב המעות ביד הגבאי כדי לעשות לאחרים ליתן, הרי גבאי מותר ללוותם ולפרעם".

אמנם בספר 'ים של שלמה' (בבא מציעא סוף פרק החובל) שלל הפקדה על-ידי תוכנית הנושאת רווח, משום שלדעתו עדיף שהכספים יהיו זמינים תמיד לעניים, ולכן אין לגבאי לעשות כן. לעומת זאת, דעת הרידב"ז היא שאם הכסף אינו מיועד לחלוקה מיידית – מותר. ובספר התרומות (שער מ"ו ח"ד אות ח) כתב שאם מלווה לאדם שאצלו מצויים תדיר מזומנים, מותר, וכן דעת הרידב"ז (ח"ג תתנ"ז ת"ד).

ולכן כנראה התיר הרבי "להפקיד בבאנק באחוזים" משום שהבנק מצויים אצלו תדיר מזומנים, או כמו שכתבו באחרונים שכאשר גבאי מקבל על עצמו שידאג לעניים לכסף ממקור אחר עד קבלת כספם מהלווה, מותר הדבר. ולכן גבאי המפקיד בבנק עליו לדאוג להפקידם בתוכנית רווחית שבעת הצורך ניתן למשוך ממנה כספים בקלות.

החורבן – תחילת הבניין

בלקוטי שיחות (כרך כט עמ' 13): חורבן בית המקדש היה על-מנת לבנות – בית נעלה יותר – וממילא "ההיא נתיצה בנין מיקרי", עיין שם בארוכה.

ויש לציין לשל"ה ריש פרשת בלק:

"וחורבן בית המקדש היא בניינו כי חורבן בית המקדש גורם להיות 'תם עונג' בת ציון' ואז יבנה ביהמ"ק הגדול שהוא בנין בית עולמים הנצחיים, על-כן נוהגין כבוד בחורבנו כמו שהיו נוהגין ביישובו. כי החורבן סיבת היישוב האמיתי והוא על-דרך דתן הסותר על מנת לבנות".

ישראל, ארץ שבעה אומות במילואה, וכן ארץ ג' האומות "קני קניזי וקדמוני"¹⁴, עד לאופן של "ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"¹⁵, "נחלה בלי מצרים"¹⁶, שגם היא תתחלק על-פי הגורל – הרי גם בשביל זה צריכה להיות הכנה והקדמה וכלי, על-ידי ירושת ארץ-ישראל ברוחניות¹⁷.

והרי בעניין זה יש לכל אחד החלק שלו, והיינו, שאף שיש לו שייכות לכל ארץ-ישראל כולה, שכן, בבואו לכל מקום בארץ-ישראל הרי הוא בא לארץ שלו, ומחוייב שם בכל המצוות התלויות בארץ, אף שאין זה חלקו בארץ, מכל-מקום, בחלקו

אלוקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה¹⁸. ועניינה ברוחניות – שעבודת האדם היא באופן שמעמיד את עצמו כמקדש ומצב שבד' אמותיו תהיה השראת הקדושה באופן תמידי, על-דרך ש"תמיד עיני ה' אלוקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה", והרי עניין זה ניתן ברשותו ובכוחו של כל אחד, מבלי שאף אחד יוכל להיות בעל-הבית עליו, ותלוי לגמרי בבחירתו החופשית של כל אחד ואחד.

ויש בזה גם עניין "אך בגורל יחלק את הארץ", היינו, שנוסף על כללות העבודה באופן האמור,

כיוון שדווקא בעניין זה רוצים לסור מדרך הישר,

הרי זו ראייה שזוהי המצווה שצריך לתקנה, ולא

עוד אלא ביתר הידור וביתר שאת!

הנה בזה גופא יש לכל אחד עבודה מיוחדת, כנ"ל. ובעניין זה היתוסף עוד סיפור¹⁹ – סיפור בנות צלפחד²⁰, כמבואר במדרשי חז"ל²¹ שחיבת הארץ היתה אצל הנשים יותר מאשר אצל האנשים²².

1. וכמו כן מצינו קדימת הנשים לאנשים במתן-תורה – כמו שכתוב²³ "כה תאמר לבית יעקב (אלו הנשים, ואחר-כך) ותגיד לבני ישראל",

וכן בעשיית המשכן – עליו נאמר²⁴ "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", על-ידי הלוחות שבארון²⁵, שמה מובן שתכלית נתנית התורה היא עשיית המשכן – כמו שכתוב²⁶ "ויבואו האנשים על עקב יא.יב.

19) ראה גם שיחת י"ג תמוז תשט"ו סל"א ואילך ('תורת-מנחם – התוועדות' ח"י"ד עמ' 208 ואילך).

20) פרשתנו (פינחס) כז,א ואילך.

21) ראה תנחומא שם ז. במדב"ר פכ"א, יו"ד. פרש"י שם כו,סד. כז,א.

22) ראה גם שיחת י"ב תמוז דאשתקד סכ"ו ('תורת-מנחם – התוועדות' ח"י"ז עמ' 67 ואילך).

23) יתרו יט,ג (ובמכילתא ופרש"י).

24) תרומה כה,ח.

25) ראה רמב"ן ר"פ תרומה.

26) ויקהל לה,כב ובפרש"י ורמב"ן.

בארץ יש לו עבודה מיוחדת שבה צריך להיות "זהיר טפי", בהידור יותר, וכאמור, שכבר הקנו לו כל הדרוש לעבודה מיוחדת זו, ועליו רק להביא זאת מן העולם אל הגילוי.

וכאשר יעשה זאת יהודי אחד, שני ושלישי, הנה בצירוף כולם יחד ימשיכו – מלמעלה מעשרה טפחים למטה מעשרה טפחים – את הגאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

* * *

ה. בנוגע לעניין חלוקת הארץ, ישנו לימוד נוסף, אשר, ככל ענייני התורה, נוגע הוא לכל הזמנים ולכל המקומות.

ובהקדם המוזכר לעיל (ס"א) שהעניין של ארץ-ישראל ברוחניות ישנו בכל זמן ובכל מקום: ארץ-ישראל היא "ארץ אשר גו' תמיד עיני ה'

14) ראה לך-לך טו,יט ובפרש"י.

15) ויצא כח,יד.

16) שבת קיח, סע"א.

17) ראה בהשיחה בשלימותה סל"ב.

והרי תכלית עשיית המשכן ("ושכנתי בתוכם") היא – לא רק עבודה רוחנית כפי שהיה במדבר, אלא גם אופן העבודה בכואם אל ארץ נושבת, בכניסה לארץ ישראל; וגם בעניין זה מצינו מעלת הנשים, שאצלן היתה חיבת הארץ יותר מאשר אצל האנשים.

ג' עניינים אלו – מתן תורה, עשיית המשכן, וכניסה לארץ ישראל – קשורים ("קייטלען זיך") זה בזה, והם המשך אחד:

התחלת כל הדברים הוא – מתן תורה, כמאמר²⁷ "אסתכל באורייתא וברא עלמא", הרי שהתחלת כל הדברים הוא קבלת התורה שקדמה לעולם ולטבע.

תכלית כל הדברים הוא – לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, והוא עניין הכניסה ל"ארץ אשר גו' עיני ה' אלוקיה בה", שעם היות שבארץ ישראל התחיל סדר הטבע, ל"ט המלאכות (החורש וכו'), עובדין דחול, מכל מקום, הרי בכל העניינים צריך להיות נרגש אלוקות, "תמיד עיני ה' אלוקיה בה", שהוא עניין המשכת הקדושה בארץ הגשמית הלזו התחתונה, אשר, קודם גאולה העתידה הרי זה עניינה של ארץ ישראל, ולעתיד לבוא יהיה כן בכל הארצות, כמאמר רז"ל²⁸ "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות".

והממוצע בין התורה וארץ ישראל (שעליה נמשכת התורה בענייני העולם) הוא בניין המשכן מזהב, כסף ונחושת כו', כיוון שבמשכן מקום הארון אינו מן המידה²⁹, מקום ובלי מקום כאחד. ובכל ג' דברים אלו מצינו שהיתה לנשים זכות מיוחדת וכוחות מיוחדים, עד כדי כך שעל ידן דווקא הוא קיום כל העניינים גם לאנשים, כמו שכתוב גבי מתן תורה (התחלת כל הדברים וקיומם) שעליהם שהקדים תחלה את "בית יעקב", נעשה הקיום גם ב"בני ישראל"³⁰.

ז' ובעניין זה יש הדגשה יתירה בנוגע לכניסה לארץ ישראל:

ככניסה לארץ ישראל התחילה טירחה יתירה אצל הנשים במיוחד, שלא בערך לגבי היותן במדבר – כי, בנוגע למלאכות שהאשה מחוייבת לעשות לבעלה, הנה מלבד המלאכות התלויות בחביבות, כמו מזיגת הכוס והצעת המיטה, שאפילו יש לה כמה שפחות צריכה לעשותן בעצמה³¹, הרי כל שאר המלאכות, רובן ככולן לא היו במדבר;

הכנת המזון – הרי במדבר ירד ה"מן", ומים מבארה של מרים, כך, שהמזון היה מן המוכן. ובנוגע ללבושים – הרי במדבר היו הלבושים גדלים עימם, וענני הכבוד היו מרחפים אותם³². ונמצא, שבהיותן במדבר, לא היתה לנשים טירחה במלאכות אלו, וכל עיסוקן היה בחינוך הבנים והבנות.

וכיוון שכן, הרי עליפי שכל, לא היו הנשים צריכות לרצות להיכנס לארץ ישראל.

ואף על פי כן, היתה אצלן חיבת הארץ – היפך הנהגת המרגלים שלא רצו להיכנס לארץ ישראל, באמרם שהיא "ארץ אוכלת יושביה"³³ – שהסכימו לקבל על עצמן את כל המלאכות הנוספות, מתוך תקווה, אשר, בכניסתן לשם, יעשו מ"ארץ כנען" "ארץ ישראל", ארץ קדושה, דהיינו, מן הקצה אל הקצה: מתועבות מעשה ארץ כנען³⁴, עד לתכלית הקדושה שיכולה להיות בארץ הגשמית, שזוהי ארץ ישראל, ובארץ ישראל עצמה המקום היותר מקודש – עיירות המוקפות חומה וכו', ככל ה"עשר קדושות" שנישנו במשנה³⁵.

ח' ועניין זה, שכנות צלפחד חיבבו את הארץ, נכתב בתורה שבכתב, בתור הוראת דרך לנשי ובנות ישראל בכל הדורות הבאים, כיצד צריכים לילך לארץ הקדושה:

על נשי ובנות ישראל מוטלת אחריות, וניתנה

(31) ראה רמב"ם הל' אישות פכ"א ה"ג ד.

(32) פרש"י עקב ח.ד.

(33) שלח יג.לב.

(34) ראה אחרי יח, ג ובתו"כ ופרש"י.

(35) כלים פ"א מ"ו ואילך.

להקל ולא להחמיר

בהתוועדות י"ג שבט תשל"ט (שיחות קודש תשל"ט כרך ב' עמ' 128-129) סיפר כ"ק אדמו"ר על איישיביות רצונו של הגאון החסיד רבי דוד צבי חן (הרד"ץ) מהגהת הלכות יתורה [על ידי הרב אשר אראנאוויטש – שבמלאכתו תיקן כ-3,000 טעויות דפוס] ונימוקו עמו היה, כי עניין (לימוד) החסידות אין זה רק עניין של השכלה שכלית בשכל אנושי, אלא להיות מונח כל היום בעניין של תורה, דברי אלוקים חיים, ולכן, כאשר עתה תמעת היגיעה סביב הבנת עניין הדא"ח, לא דווקא שהזמן היותר יוקדש לעניין תורה כו'.

ולהעיר שמעין זה פירש התוספות רי"ד במגילה ג,א: "תרגום של נביאים, יונתן בן עוזיאל אמרו... ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה כו'", שכיון שכתבו תרגום לא ימסרו אנשים נפשם ללמוד את דברי הנביאים. ומצינו עוד כיוצא בזה, בטעם שלא נכתבה מלכתחילה התורה שבעל פה – בדברי החיד"א ('פתח עינים' עירובין כא, ב):

"למה לא נכתבו שעלידי שהם בעל פה צריכים רבנן למיגרסניהו תדיר ולא פסיק, זה גורם להתקדש ולהשתעבד שעבודא דאורייתא... יהיו מוכרחים לחזור על לימודם בעל פה, היה מזדכך גופם, ותורה אגוני מגנא ואצולי מצלא. לא כן אחר שנכתבה הגמרא, דבטלה הגירסא בהתמדה, ושרו חכימיא למהוי כעמא דארעא, וכו'".

[אמנם, מן הראוי להדגיש כי כ"ק אדמו"ר היה סבור שאדרבה ספרים שנועדו להקל על הלומדים כמו "ספרי אסופות", "ספרי מפתחות" וכיוצא בהם, אין מה להתבייש בשימוש בהם להיותם חוסכים חיפוש וכו' ואת הזמן שחסכו יש להקדיש לבירור וליבון הסוגיה עצמה בהרחבה והעמקה יתירה כו' – ראה שיחת ש"פ משפטים תשד"מ ב'ספר היובל – קרנות צדי"ק עמ' רעח].

ציאה לשם כניסה – מותרת

ברמב"ם הלכות מלכים (ריש פרק ה) "אסור לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ לעולם, אלא

שהעניק תארים מכובדים למי (שממבט ראשון) לא היה (עדיין) ראוי (כל כך) לתארים אלו, באומרו, התארים שלי "מחייבים" הם.

ולפי הנ"ל, כשמדובר במלחמה כנגד היצר, אפשרי הדבר – ואדרבה מוכרחים לנהוג באופן של הגבהה עצמית.

ולכשתמצי לומר יסוד כל הנ"ל הוא העבודה של "ויגבה לבו בדרכי ה'" (דברי הימים יז, ו) כמבואר בדא"ח, (ראה תורה אור – לרבינו הזקן צט, ב. קיט, ג ואילך. לקו"ת במדבר טו, ג. לקו"ש חכ"ד ע' 142), בספרי מוסר (רבינו יונה בשערי העבודה, אה"ק תשכ"ז ע' א"ב), וכן בספרי גדולי ישראל כמו רבי יעקב עמדין בהקדמתו לסידור בית יעקב – סולם בית אל:

"יש גאווה אחרת רוחניות טובה מאד כו' וכל מה שהאדם נלכד במצודת יצר הרע בא לו מחמת ששוכח יחושו הנורא ונפלא כי בן מלך הוא כו' והוא שהכתוב משבח יהושפט ויגבה ליבו בדרכי ה'".

מסובב ולא עונש

בלקוטי שיחות (כרך ה' עמ' 154 הע' 32):

בדוחק אפשר לומר שמה שלא היה ליעקב כיבוד אב מיוסף... כ"ב שנה הוא לא היה בדרך עונש... כי אם בדרך סיבה ומסובב – מדה כנגד מדה... והיינו דלהיות שחסרה אצל יעקב העבודה דכיבוד אב... לכן לא היה אצלו גם המסובב מונח. [אלא שכ"ק אדמו"ר מקשה על זה מלשון הגמרא].

ולהעיר שעל דרך זה פירש העיון יעקב (על העין יעקב) במגילה שם (טז, ב):

"דודאי אין זה עונש גמור... אלא לפי שכיבוד אב ואם הוא אחד מהדברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה דהיינו מי שמכבד אב גם בניו יכבדו וכיון שיעקב לא כיבד אביו אף שהיה באונס גם בנו שהיה חביב לו לא כבדו כ"ב שנה מחמת אונס, ואף אם עושה מצוה אחרת ששקולה... מכל מקום אין לו שכר זה שהוא מדה כנגד מדה".

ושוב כתב בהמשך דבריו: "שאין כאן עונש גמור רק שלא היה לו שכר פירותיו וק"ל".

הדרכי משה יו"ד ספ"ט אות ד. ועוד).
ואכן לא מצינו איך נהג האריז"ל בעניין אכילת מאכלי חלב בחג השבועות - ראה אהלי שם כרך וא"ו עמ' רטורטז; ואולי אצל גדולי ישראל כהאריז"ל - לעניינים הקשורים באכילה ישנם משמעות אחרת. כשם שאמר המגיד לבית יוסף בעניין "אכלו משמנים ושתו ממתקים" - ראה מגיד מישרים להבית יוסף (סוף פרשת נצבים) - שהכוונה לדברי חלב ולא בשר (ראה לקוטי שיחות כרך יד עמ' 370 הע' 14)].

להביט נכון

בלוח 'היום יום' כ"ד חשוון (ומעין זה שם ל' סיון), נאמר:

בעניינים הגשמיים צריך להסתכל במי שהוא לטובה ממנו, ולהודות להשם יתברך כי טוב על חסדו וחסדו ממנו, ובעניינים הרוחניים צריך להסתכל במי שהוא למעלה ממנו, ולהתחנן לה' שיתן לו דיעה טובה להתלמד ממנו וכה ועוז שיוכל לעלות בעליו. [וראה גם התועודות תשמ"ה (כרך ב' עמ' 984, ובכמה מקומות) שבעניינים הגשמיים על האדם להביט על מי שפחות ממנו ("על הארץ - מתחת") מה שאין כן בעניינים הרוחניים יש להביט על מי שבדרגה נעלית ממנו - "בשמים - ממעל"!].

ויש לציין מקור לדברים אלו בדברי הרא"ש ב'אורחות חיים' אות נט "אל תשים עיניך למי שעלה לעושר יותר ממך, אלא למי שהוא תחתך" [ועל דרך זה שם אות ס"ט: "רצה באשר ירצה יוצרך, שמח בחלקך אם מעט ואם הרבה" - אלא ששם אפשר לפרשו גם לעניינים רוחניים כמו אלה מסוג הנאמר בלקוטי שיחות (ח"ב עמ' 517) בנוגע לעבודת הבריורים: "ענייננו הוא לא לרדוף אחר גדולות ונפלאות... כשאין הדברים מעניין שליחות נשמה זו בעולם זה" -

ושם אות פא: "אל תביט למי שהוא קטן ממך בעבודה ובריאה, כי אם לגדול ממך".
והנה ניתן להצביע על מקור לחלקו הראשון של הפתגם בגמרא מפורשת ו"מעשה רב" מהנהגתו של רבי עקיבא במסכת נדרים נ, א: אתא אליהו [הנביא לרבי עקיבא ואשתו רחל]...

אמר להו הבו לי פורתא דתיבנא [מעט תבן]...
אמר לה רבי עקיבא לאנתתיה [לאשתו] חזי גברא דאפילו תיבנא לא אית ליה. ובר"ן שם: לנחם אותם ולהראות להם שיש עניים יותר מהם. וק"ל.

ויגבה לבו

בכמה שיחות (תורת מנחם כרך י"ט ע' 313 הע' 210. כרך ח"י עמ' 254) הביא כ"ק אדמו"ר את הסיפור אודות אחד החסידים של אדמו"ר הזקן, ר' מרדכי מלעפלי שמו, שלרגלי עסקיו הוצרך לשהות בפטרבורג, ששם היו יהודים מעטים שומרי מצוות ולמרות הקושי הצליח לעמוד בניסיונות כו' - מצד גאווה, באומרו, שעניין פלוני - אליו רצה היצירה הרע להסיתו - "לא מתאים" עבור חסיד של אדמו"ר הזקן!...
וכמו כן - הסיק הרבי - בנוגע לכל אחד ואחד מישראל, שגם כאשר מדובר אודות עניין המותר על-פי שולחן-ערוך מכל מקום צריך להתנהג באופן של "לפנים משורת הדין", "מדת חסידות" - מצד גאווה, ביודעו גודל מעלתו שהוא בן אברהם, בנו יחידו של הקב"ה! - ופשיטא שלא יתכן שיהיה בסוג של "בן רשע" ח"ו...!

ויש להביא מקור לעניין זה מדברי המגיד להבית-יוסף, ובהקדים: בכמה מקומות בספר מגיד מישרים מזהיר "ואל יהיה לבך נוטה ולא פונה לגאווה כלל. וכי תשמע בני אדם שישבחוך, תדאג ותצטער מאד ובשום פנים אל תתגאה... תיכנע ותשפיל לפניו [יתברך] מאד מאד".
ובמקום נוסף (ב"אזהרות ותקונים וסייגים): "שלא להתגאות כלל רק מאד מאד הוי שפל רוח". אך בהקדמה (אזהרות וסייגים) שם כתוב: "ולא יזוח יצרך עליך. ואם יזוח תגעור בו ותאמר האם איש כמוני העתיד לכל המעלות [אלו] יחטא בהרהור".

ועל פי זה יש לבאר מה שמצינו בדברי רבותינו נשיאינו כמה הוראות שהם, לכאורה, בסתירה לכל עניין ה"ביטול" - אחד היסודות של דרכי תורת ועבודת החסידות, ולדוגמא:
הפתגם "כשם שצריכים לידע את החסרונות, כמו כן צריכים לידע מעלות עצמו".

כמו כן המסופר בשם כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ

להן הזכות והכוחות, לא רק בעניינים הקשורים עם חביבות כו', ולא רק בעניינים הקשורים עם חינוך הבנים והבנות, אלא גם בנוגע לכללות הנהגת הבית,

ואפילו בנוגע להנהגת הבעל גם כאשר יוצא מחוץ לביתו (ואילו היא - "כל כבודה בת מלך פנימה"³⁶), שכן, ביודעו שבשובו לביתו ישאלוהו כיצד התנהג בענייניו בחוץ, וכאשר יתברר שהנהגתו היתה על-פי חכמת התורה [כמדובר לעיל (במאמר³⁷) שעניין "משפטים" הוא לשפוט כל דבר, גם ענייני הרשות, אם זה מתאים על-פי שכל וחכמת התורה], אזי יסתכלו עליו "בעין יפה", שהתנהג כראוי ליהודי-תורני ("אך תורה איד"), ואם יתברר שנכשל בעניין מסויים שהיה צריך להתנהג באופן אחר, הרי זה יגרום אי-שביעות-רצון - הרי זה משפיע עליו להתנהג כדבעי גם בהיותו במשרדו או בעבודתו ובמלאכתו.

ונקודת ההוראה שכל אשה צריכה להביא אל הפועל במקומה ובזמנה:

בכל ענייניה צריכה להיות נרגשת החיבה להנהגה של "עיני ה' אלוקיך בה", ובאופן "תמיד", היינו, לא רק בשבת ויום-טוב, אלא גם בימות החול

ובענייני חול יורגש שכאן ניצב הקב"ה ("אָט־דָּאָ שטייט דער אויבערשטער"), כמו שכתוב בתניא פרק מ"א: "והנה ה' ניצב עליו... ומביט עליו ובוהן כליות ולב אם עובדו כראוי".

וכאשר תהיה אצל האשה חיבה גלויה להנהגה באופן ש"תמיד עיני ה' אלוקיך בה", בכל עניין פרטי ופעולה פרטית, אפילו בימות החול ובענייני הרשות - הרי זה מעמיד את הבית כולו, יחד עם הבעל, גם בהיותו מחוץ לביתו, באופן שתהיה שם דירה לו יתברך, המשכת אלוקות.

וכאשר נמצאים יחד עם הקב"ה - אזי "ה' לי לא אירא"³⁸, "לא אירא רע כי אתה עמדי"³⁹, היינו, שמתבטלים כל המניעות והעיכובים, ויתירה מזה, שהקב"ה נותן את כל המצטרך באופן ש"בנאות דשא ירביציני על מי מנוחות ינהלני גו' כוסי רויח"⁴⁰, לא רק באופן של כשרות, אלא גם באופן של מנוחה וכבוד,

ובפשטות - "ארץ טובה ורחבה" בעבודה הרוחנית, שעלידי זה נמשך טוב והרחבה בכל העניינים הגשמיים, בבני, חיי ומזוני רוויחא.

(קטעים מהתועדות יום ה' פ' פינחס, י"ב בתמוז ה'תשי"ז - בלתי מוגה; תורת-מנחם כרך כ, עמ' 128-131, 137-133)

38) תהילים קיח, ו.
39) שם כג, ד.
40) שם, ב, ה.

36) תהילים מה, יד.
37) (ספר המאמרים מלוקט ח"ב עמ' נז). וש"נ.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 276 ש"ח (ב־4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 140 ש"ח (ב־2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

המצב הטבעי של יהודי

הגלות היא רק "חלום" חולף...

ישנם כאלו שמתעוררת אצלם תמיהה ופליאה (אף שמטעמים מובנים אינם מעלים תמיהה זו על דל שפתיים):

... בוודאי מאמין כל יהודי שמשיח צדקנו יכול לבוא בכל רגע – "אחכה לו בכל יום שיבוא", אבל אף־על־פי־כן, מהרהרים הם, מהי פשר ההנהגה לדבר ללא הרף על עניין זה, ולהדגיש בכל פעם שברגע זה ממש יכול לבוא משיח צדקנו – דבר שקשה לפעול ברגש של האדם שיתייחס לכך כאל דבר מציאותי! בשלמא כאשר מזכירים פעם אודות ביאת משיח צדקנו – נו, סוף כל סוף הרי זה מעיקרי האמונה... אבל מהו פשר הדיבור והלהט בעניין זה ללא הרף, בכל התוועדות והתוועדות, כאילו היו רוצים להכניס את הדבר בראשם של השומעים בכוח!...

יתירה מזו – ממשכים להרהר – אותו יהודי שמדבר אודות ביאת משיח צדקנו למטה מעשרה טפחים תיכף ומיד ממש, הנה בה בשעה מחזיק על השולחן "סידור" כדי שלא לטעות ח"ו בנוסח "ברכה אחרונה", שבה מדובר אודות הגאולה בלשון עתיד! וכמו כן מחזיק את הסידור כדי לומר בתפילת מנחה "צדקתך צדק" – עניין הקשור עם גלות כו! דבר והיפוכו!!

אלא מאי – מסיקים הם – עניין זה הוא בגדר של "חלום"... חלום טוב ויפה, ובנוסח התפילה שאומרים בעת ברכת כוהנים: "שיהיו כל חלומותי עלי ועל כל ישראל לטובה", אבל לא דבר מציאותי [והרי גם בהלכה מצינו חילוק בין דבר מציאותי ל"חלום"], ואם כן, טוענים הם, לשם מה צריכים לדבר אודות ענייני "חלומות"?

אמנם, לאמיתו של דבר – ההיפך הוא הנכון:

ישנו דרוש בתורה אור ד"ה "שיר המעלות בשוב כו' היינו כחולמים", שבו מבואר שכללות עניין הגלות הוא בדוגמת החלום.

כלומר: ה"חלום" הוא – לא הדיבור על הגאולה, אלא אדרבה: מציאות הגלות היא "חלום", שכן, מה ליהודי ולעניין של גלות! ואילו הגאולה היא – בהקיצו, זוהי מציאותו האמיתית של יהודי!

(מהתוועדות שבתיקודש פרשת פינחס ה'תשד"מ. התוועדות תשד"מ, כרך ד, עמודים 2210-2211)

בנוגע לעניין "בין המצרים" כבר דובר פעמים רבות, שלמרות שימים אלו קשורים בגלוי עם ירידה הכי גדולה, דברים בלתי רצויים שקרו אז, אולם הכוונה בירידה זו – היא לצורך עלייה, בכדי להגיע למקום ודרגה גבוהים יותר משהיה מלכתחילה (לפני הירידה), כיתרון האור מן החושך...

[...] אלא שלעת עתה הטוב בתכלית ההעלם וההסתר (ויתגלה לעתיד לבוא), כי הקב"ה רוצה שהגילוי של זה יבוא על־ידי העבודה של בני־ישראל (מעשינו ועבודתינו), לזכך את העולם ולעשותו ל"כלי" לקבל את הטוב הכי נעלה – שעל־ידי זה מתגלה הטוב של "בין המצרים" והגלות (על־ידי שמכניסים בה את ה"אלף" של אלופו של עולם) – העלייה שלא בערך של הגאולה האמיתית והשלימה, שאין אחריה גלות (ושהעולם שלפני זה היה רק הכנה והכשרה לגאולה).

(שבת־יקודש פרשת פינחס, י"ט בתמוז ה'תשמ"ט. התוועדות תשמ"ט, עמ' 47-49 – תרגום מאידיש)

יסודתו בהררי קודש (ז)

כמה שעות המתינו האריז"ל, השל"ה ויחידי סגולה, בין בשר לחלב וכן להיפך? • בין שאיפות רוחניות לסיפוק בגשמיות • כשהיצר הרע מכשיל את האדם שלא להתגאות... • מדוע לא זכה יעקב אבינו שיוסף בנו יכבד אותו כ"ב שנה? • תרגום, כתיבת תורה שבעל־פה, הגהת ספרים, ספרי מפתחות וכדומה – האם יועילו ביגיעת ועיון הלומדים? • אסמכתאות לדברי הרבי, רשימה שביעית בסדרה

השל"ה בעקבות האריז"ל?

בשנת תשד"מ התייחס הרבי (בצל החכמה' עמ' 205; התוועדות תשמ"ה כרך ה' עמ' 3089) למנהגו של האריז"ל להמתין בין אכילת בשר לחלב כ"ד שעות – [דבר שלא נהוג כיום. מקור הדברים כפי שהובא בטעמי המצוות על הנהגת האר"י (ונסמן שם הע' 49) נמצא גם ב'משנת חסידים' מסכת מוצאי שבת ז,ד בהוראה לכל: "ולא יאכל גבינה ביום שאכל בו בשר אפילו זה בתחלת הלילה וזה בסוף היום". והרי המשנת חסידים "לא העתיק רק דברי האריז"ל" (פסקי דינים להצ"צ יו"ד סקט"ז)]. – ואמר:

בנוגע למנהגי האריז"ל, ישנם מנהגים השייכים לכל אחד ואחד מישראל וישנם מנהגים השייכים לסוג מסויים של תלמידים כו... בצירוף כולם נעשית העבודה כולה בשלימותה.

ועל פי דברי הרבי יש לבאר מה שכתוב בספר יוסף אומץ (לר' יוסף יוזפא האן) חלק א' סימן קלז:

"ואני הקטן ראיתי הגאון מורינו הרב ישעיה [=השל"ה] אב־בית־דין פה מחמיר להמתין לחלב אחרי בשר עד כ"ד שעות על פי הקבלה. ואני לא

ידעתי מאין לו...". והיינו, שמקור הנהגת השל"ה הוא בהנהגת האריז"ל ("על פי הקבלה") אך מכיוון שסוף סוף הרי זה בכלל המנהגים "השייכים" (רק) לסוג מסוים של תלמידים ולא לכל אחד מישראל – לכן תמה ה'יוסף אומץ'!

והנה גם מנהג ישראל לאכול מאכלי חלב בחג השבועות ואחר־כך – בהפסק המתאים – גם בשר כבכל יום־טוב (ראה שולחן ערוך אדמו"ר הזקן תצד, טז) – ראייה הוא שמנהגו של האריז"ל אינו שייך כי אם ליחידי סגולה.

[ואולי יש לדייק כך בלשון השל"ה עצמו (מס' שבועות פרק גר מצוה אות ח): "העולם נוהגין לאכול בחג השבועות מאכלי חלב, ואחר כך אוכלין בשר לקיים ושמחת בחגך ואין שמחה אלא בבשר".

ואכן מצינו כמה וכמה פוסקים המציינים רק את מנהג אכילת חלב ולא בשר (ראה דרכי תשובה יו"ד סימן פט אות יט המערער על זה וכן נהגו כמה מגדולי ישראל ובכמה קהילות קדושות – ראה הנסמן ב'אור ישראל' סיון תשס"ג עמ' קטו הערות 69-65; מאידך מצינו כמה שביקשו לבטל מנהג זה דאכילת מאכלי חלב כו' – ראה תורת חיים חולין פג ד"ה וערב עצרת; אורח מישור על